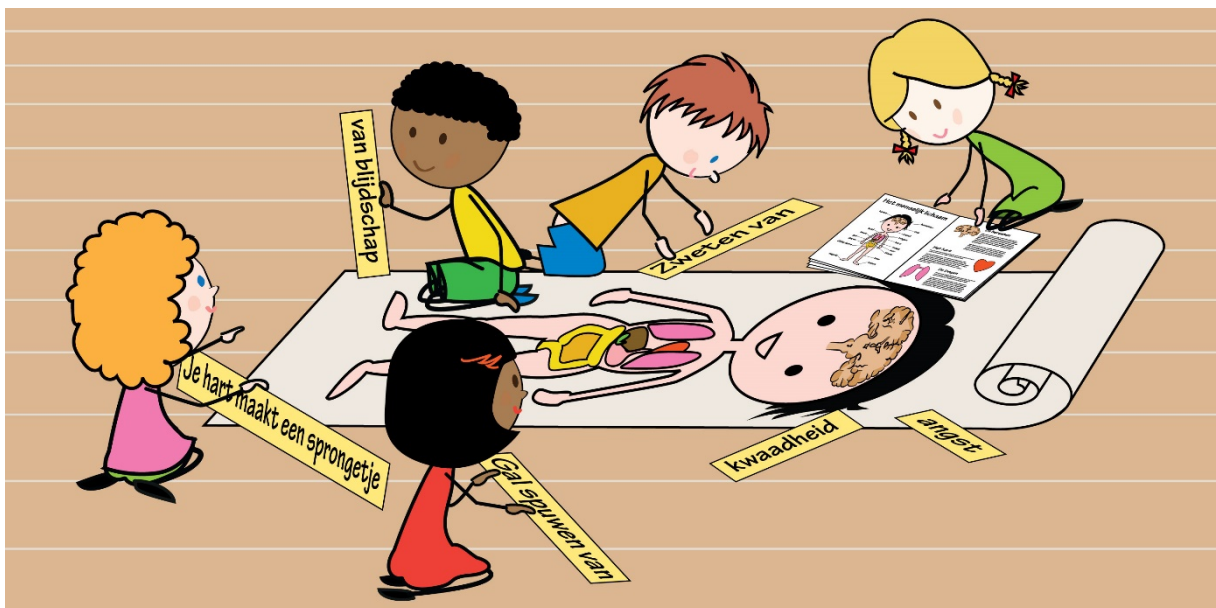

Integratief les geven in groep 6

Charlotte Visch, 2018

Auteur *Gelukkige kinderen in een gelukkige klas*

Ontwikkelaar EmoE training: *Emotionele Educatie in het basisonderwijs*

Integratief les geven in groep 6

Een integratieve les in groep 6: biologie (organen in je lichaam), taal (gezegdes), gevoelens (plaats in het lichaam), sociale vaardigheid (samenwerken) en creativiteit (schilderen) worden gecombineerd.

We zitten met elkaar in de kring. Ik vertel de kinderen: "Gevoelens zitten op bepaalde plaatsen in je lichaam, en dat hoor je nog terug in sommige uitdrukkingen. Je kunt bijvoorbeeld zeggen: 'Die heeft knikkende knieën' en dan weet je aan de hand van je knieën welk gevoel je hebt. Welk gevoel is dat?" Zenuwachtig, weten ze.

Ik heb voor elk groepje een lichaam op een groot karton getekend met de organen zichtbaar: longen, hart, lever, gal, maag, blaas en dunne en dikke darm. Met elkaar bespreken we de organen. Verschillende kinderen vertellen over hun ervaringen met ziektes. Eén kind vertelt over een zieke oom met leverkanker. De vader van Lajla is fysiotherapeut en heeft een boek waar alles in staat over het lichaam. Dat wil ze volgende keer meebrengen. In deze fase van het leren vinden kinderen het heerlijk om op onderzoek uit te gaan. In de kring vertelt Saskia aan de hand van een boek dat ik zelf meegebracht heb, waar de gal voor dient, want dat wisten ze nog niet. We bespreken met elkaar allerlei braakervaringen. "Eerst komt er eten uit en dan een beetje vies geelgroen spul: de gal," gruwet Laila.

De kinderen zijn erg geïnteresseerd. Wanneer je echt integratief wilt lesgeven, sluit je aan bij hun beleving en combineer je lessen met elkaar. Je kunt twee of drie lessen op die manier in elkaar schuiven en tijdwinst boeken. Tegelijkertijd heb je daardoor bij elke les een mogelijkheid om te werken aan zoals dat heet op school 'de sociaal-emotionele ontwikkeling' (eigenlijk: sociale vaardigheden aanleren en emotionele ontwikkeling stimuleren).

De nieuwe informatie wordt toegepast. Blijkt het nog niet helemaal goed te gaan, dan stapt de leerling terug naar de fase van informatie-verzamelen en breidt zijn kennis nog meer uit. Vervolgens weer toepassen en kijken of het nu wel goed is. Hier zie je vooral de verschillen qua werkhouding tussen de kinderen: de doorzetters en de afhakers.

Groep 6 krijgt de volgende uitdaging: maak groepjes van 5 kinderen en maak de uitdrukking compleet (taalles) . Leg die zin vervolgens bij het juiste orgaan (biologieles).

De uitdrukkingen zijn in twee stukken geknipt, zoals:

- Knikkende knieën ... van de zenuwen
- Je maag draait om ... van angst
- Gal spuwen ... van kwaadheid
- Je hart maakt een sprong ... van blijdschap
- Zweten van ... angst
- Pijnlijk van ... kwaadheid
- Groen en geel zien ... van jaloezie
- Een brok in je keel van ... verdriet

Hoe meer zij zich bewust worden van het feit dat gevoelens een vaste plaats in het lichaam hebben, hoe gemakkelijker zij over gevoelens kunnen praten, ervaringen delen en gevoelens straks kunnen hanteren en verdragen. En dat is de enige manier om het probleem van bijvoorbeeld het 'korte lontje' aan te pakken. Ze leren gevoelens begrenzen (het zit niet door je hele lichaam, maar heeft een vaste plaats), waardoor een gevoel plots niet meer

overspoelend is, maar een 'ding' waar je naar kunt kijken. Die 'werkbare afstand' is een voorwaarde is om erover te kunnen praten en er anders mee om gaan

Nu ontstaat er een nieuwe ervaring. Een ervaring die het waard is om te onderzoeken: hoe voel ik me nu? Heb ik wat aan deze nieuwe info? Dan kan er nu op doorgewerkt worden: uitbreiden of verdiepen.

Theo vertelt dat hij zweet heeft op zijn handen, maar hij weet niet waarom. We kijken met elkaar op de pop bij 'zweet'. "Ben je ergens bang voor?" vraag ik. Theo is zich er niet van bewust. Maar wanneer zijn vriend Momo even doorvraagt, blijkt hij wel wat zenuwachtig te zijn voor de spreekbeurt. Hij vindt het een geweldige ontdekking om te snappen dat hij dus een beetje bang is. Daarna wordt zijn zenuwachtigheid meteen minder.

Een ander kind heeft buikpijn. Hé, 'buikpijn' staat niet op de pop! Toch komen we er met elkaar uit: je kunt buikpijn krijgen als je ergens tegen opziet of een beetje bang bent. "Voor een toets ofzo!" zegt een kind "En dat voel je in je buik!"

We wisselen wat ervaringen uit en tot slot laat ik ze een schilderij van Van Gogh zien: de lege stoel. Het is een schilderij van een stoel met daarop een brandende kaars in een kaarsenhouder en twee boeken. De groene kleur overheerst. In de hoek aan de muur hangt een klein olielampje. Het geeft de indruk dat de kamer verder helemaal leeg is. 'Dit schilderij is geschilderd door de overgrootvader van Theo van Gogh, die vermoord is.'

De kinderen kennen Theo van Gogh nog wel. Ik vraag ze of ze het gevoel op het schilderij kunnen benoemen. Van Gogh schilderde de stoel waarop Gauguin altijd zat voordat ze ruzie kregen en Gauguin vertrok. De kinderen weten niets van deze informatie, maar ze voelen haarfijn aan wat er geschilderd is! Ze noemen: eenzaam, iemand die belangrijk was zat op die stoel, verlaten, verdriet. Het is een zeer gevoelige klas met heel veel mogelijkheden, maar doordat het zulke verschillende persoonlijkheden zijn, vergt dat bijzondere pedagogische vaardigheden van de leerkracht. "Jullie krijgen allemaal een echt schilders-

doek en penselen, paletmessen en natuurlijk verf. Ik wil jullie vragen om een gevoel te schilderen.” De kinderen gaan meteen aan de slag.

Het worden bijzondere schilderijen: een boom in de hoek, waaruit appels vallen: het gevoel is ‘alleen’. Shirley vertelt mij: “Wij zijn net een maand gescheiden.” Damian schildert eerst brede strepen van verschillende kleuren. Het gevoel is: ‘naar’. Later heeft hij alle kleuren door elkaar laten lopen en is het gevoel: ‘eng’.

Er is een schilderij van Steven met een woestijn en een paar cactussen: ‘eenzaam’.

Een schilderij van Nadia met een groot oog in het midden: “Een naar gevoel. Dat oog is van mijn moeder die alles ziet wat ik doe.” Erna schildert harten: liefde. Lajla schildert zichzelf met haar zus op het erepodium: ‘blij’. Carla schildert de ondergaande zon met de zee waarin een paar vissen zwemmen: ‘droevig, maar ook fijn’. En zo verbeelden zij hun diepste gevoelens.

Een kind leert gevoelens te herkennen en erkennen, waardoor hij begrijpt dat alle gevoelens binnenin aanwezig zijn. Door het proces van ‘bekennen’ aan elkaar ontstaat het besef dat ‘we allemaal die gevoelens hebben’ en dit komt de onderlinge acceptatie ten goede.

Doordat een kind meer van zijn eigen gevoel ‘weet’ (de soort emotie en de plek in het lichaam) is hij in staat om ‘tot tien te tellen’ en hoeft hij niet direct aan impulsbevrediging te doen. Op deze manier voorkom je dat het kind verkeerde gedachten over oorzaak en betekenis koppelt aan bepaalde lichamelijke sensaties als zweethanden, buikpijn, krampen of innerlijke leegte.